

25. avgusta. Tradicionalni VI. čipkarski dan v Železnikih je po skrbnih pripravah lepo uspel. Poleg številnih domačinov in okoličanov ter gostov iz vse Gorenjske so se čipkarskega dne udeležili tudi turisti iz ČSSR, ki jih je okupacija domovine zatekla v Kranju.

7. septembra je bil redni letni občni zbor Muzejskega društva. Podrobnosti o tem so objavljene na drugem mestu.

9. septembra. Na Lipniški planini na Jelovici je bila tudi letos spominska slovesnost ob obletnici bojev, v katerih je padel proslavljeni komandant gorenjskih partizanov *Jože Gregorčič-Gorenjc*. Ob tej priložnosti je govoril njegov nekdanji kurir, rojak iz Drazgoš podpolkovnik *Janez Lušina-Mali*. (S tem dnem se kronika za 1968 konča, ker gre gradivo za Loške razgledne v tiskarno.)

Janez Eržen

SPOMINI IN OBLETNICE

Dne 22. 7. 1968 je v Ljubljani umrl prof. *Jakob Šolar*, jezikoslovec, star 72 let. Doma je bil z Rudna v Selški dolini. Bil je strokovnjak v slovenski fonetiki, sodeloval je pri sestavljanju slovenskega pravopisa, slovnice in čitank za srednje šole. Pri nekdanjem Profesorskem društvu je vodil odsek za šolske knjige, pri Mohorjevi družbi je urejeval zbirko *Cvetje iz domačih in tujih logov*, bil med ustanovitelji Slavističnega društva, sourednik revije *Slovenski jezik*, spodbudnik za ustanovitev našega Muzejskega društva in vsa leta njegov član.

5-letnica: l. 1963 sta umrla *Jože Gostič*, operni pevec; *Lovro Hafner*, skladatelj, oba rojena v Stari Loki.

15-letnica: l. 1953 so umrli *Anton Dolinar* iz Gorenje vasi, glasbenik; *Anton Hribar-Korinjski*, pesnik, župnik na Zalem logu; *Janko Mlakar* iz Železnikov, planinski pisatelj.

20-letnica: l. 1948 sta umrla *Lovro Perko* iz Poljan, publicist in komentator Tavčarjevih spisov; *Matej Vurnik* iz Stare Oselice, skladatelj.

25-letnica: l. 1943 so pod Primoževno žago v Loki uredili bunker za okrožno tehniko, v kateri je delal *Miloš Ziherl* (beri LR III str. 34!); v Srednji vasi pri Poljanah so padli narodni heroji *Franc Ravbar-Vitez*, *Stane Starc-Fazan* in *Gregor Rupnik-Grohčec* (spomenik ob cesti!).

30-letnica: l. 1938 je *Franc Pfajfar* organiziral prvo partijsko celico v Škofji Loki (spominska plošča na hišici ob stari cesti!); umrl je *Ivan Kejžar* iz Zgornje Sorice, ustanovitelj Slovenskega drama-

tičnega društva v Mariboru in Zveze jugoslovanskih železničarjev.

35-letnica: l. 1933 je stavkalo delavstvo v tovarni Šešir; umrl je *Andrej Kalan* iz Pevna, politični delavec, publicist in nabožni pisatelj.

40-letnica: l. 1928 je umrl *Anton Koblar* iz Železnikov, krajevni zgodovinar in politični delavec.

45-letnica: l. 1923 je umrl *Ivan Tavčar* iz Poljan, pisatelj in politik, pokopan je v grobnici na Visokem.

50-letnica: l. 1918 je bil v Judenburgu upor slovenskega vojaštva, ki ga je vodil *Anton Hafner* z Godešiča; pri uporu mornarjev v Boki Kotorski je bil udeležen *Viktor Žužek* iz Škočje Loke.

60-letnica: l. 1908 je umrl *Janez Jesenko* iz Poljan, geograf, zgodovinar in prevajalec.

70-letnica: l. 1898 so se rodili *Ladislav Guzelj*, strokovni pisatelj kemik, v Sovodnju; *Vladimir Guzelj*, strokovni pisatelj kirurg; *Dora Pegam-Vodnik*, pedagoška pisateljica in prevajalka, v Škofji Loki.

75-letnica: 1893 je umrl *Gregor Jereb* iz Dolenjih Ravni, publicist.

80-letnica: l. 1888 sta umrla *Jakob Volčič* od sv. Andreja, zbiralec narodopisnega blaga; *Janez Volčič* iz Gabrovega, nabožni pisatelj.

100-letnica: l. 1868 sta se rodila *Janez Kalan* na Suhi, organizator protialkoholnega gibanja; *Aleš Ušeničnik* v Poljanah, filozofski pisatelj in katoliški ideolog.

150-letnica: l. 1818 sta se rodila *Luka Jeran* v Javorjah, urednik *Zgodnje daniče* in navdušen Ilirec; *Amalija Oblak-Hermannsthal* v Lučinah, slikarica.

F. P.

ODBOR ZA PROSLAVO TISOČLETNICE LOKE

Skupščina občine Škofja Loka je na seji občinskega zbora in zbora delovnih skupnosti 24. 1. 1968 imenovala naslednji odbor za proslavo tisočletnice Loke v letu 1973: *Zdravko Krvina*, predsednik; *dr. Branko Berčič*, podpredsednik; *Ferdinand Buh*, tajnik; *dr. Pavle Blaznik*, *Franc Braniselj*, *Rado Jan*, *Sveto Kobal*, *Stane Krapež*, *Marijan Masterl*, *Tone Polajnar* in *Franc Urevc*, člani; *Milan Železnik* za dejavnost spomeniškega varstva; *ing. Stane Kovič* za področje urbanizma; *Vlado Bernard* za komunalno dejavnost; *Andrej Pavlovec* za urejanje muzeja in gradu; *Veno Doljak* za turistično prometno dejavnost; *France Planič*

na za publikacije in tisk; Peter Finžgar za kulturno prosvetno dejavnost; Miloš Mitič za telesno vzgojo in športno dejavnost; Janko Krek za propagando.

Na 1. seji 16. 10. 1968 je navedeni odbor na splošno obravnaval program praznovanja in ustanovil 7 delovnih skupin (za gospodarstvo in finance, za urbanizem in komunalno, za turizem, za kulturo in prosveto, za telesno kulturo, za znanstveno delo in publikacije, za propagando in tisk). Da bi bolj pritegnil tudi obe dolini, mladino in turistične delavce, je odbor predlagal, naj skupščina imenuje za člane še Iveta Šubica, Nika Zumra, Alojza Malovrha, Vladimira Žužka in Borisa Zihlerla.

F. P.

RAZSTAVA GOZDNOLESNEGA GOSPODARSTVA SELŠKE DOLINE

V zgornjem delu Železnikov ob znamenitem plavžu in Plavčevi hiši je bila 28. 9. 1967 pomembna svečanost, otvoritev razstave gozdnolesnega gospodarstva kot prva prirediteljstva vrste na Gorenjskem. Namen razstave je bil prikazati zgodovinski razvoj gozdarstva in lesne industrije v Selški dolini od izkoriščanja gozdov in prve znane žage v Sloveniji do oglarstva in sodarstva.

Na predvečer otvoritve novega žagarskega obrata v LIP Češnjica je v neposredni bližini plavža zagorela oglarska kopa, s čimer je bila nazorno prikazana stoletna dejavnost, povezana s fužinarstvom.

Zunanji del razstave je obsegal prostor okoli plavža. Na oglarskem kopišču je bila postavljena kopa za kuhanje oglja v naravni velikosti, oglarska kočja z značilnim ognjiščem in ležiščem za oglarja, braškarica za drobno oglje, ki služi za boljši vžig kope, in oglarsko orodje.

Gozdnoprevozna sredstva so bila predstavljena s številnimi redkimi primerki po vrstnem redu in načinu uporabe.

Vozila za ročno vprego: oglarske sani s košem za oglje, sani za drva, cigarske sani za vlačenje hlo dov.

Vozila za vprežno živino: posmojke za vlačenje hlo dov, vlačuge za gozdni prevoz hlo dov ali drv, vlačuge za prevoz po poteh ali cestah, tovrne sani za prevoz tovora po cestah, kmečki voz z lesenimi osmi nosilnosti do 500 kg, navadni voz samec z nosilnostjo do 1500 kg, težak samec z nosilnostjo do 2000 kg, dvovprežni voz z nosilnostjo do 2500 kg in težak dvovprežnik z nosilnostjo do 3500 kg, imeno-

van tudi »tajsela«. Za primerjavo so bila prikazana tudi sodobna transportna sredstva: goseničar z vitljem in cestni kamion z dvigalom za hlo dovino.

Notranji del razstave je obsegal prtiličje Plavčeve hiše, ki predstavlja pomembni zgodovinski objekt Železnikov.

Scenarij prvega prostora je obsegal relief Selške doline v merilu 1:12500, s prikazom gozdnih, pašniških, travniških in obdelovalnih površin. Ob potokih so bili postavljeni številni žagarski obrati — venecijanke, narejeni po stanju iz leta 1900. Prikazan je bil tudi benečanski jarmenik z vpetim žagarskim listom, vozom za pomik hlo da in vlečnim mehanizmom za voz. Razstavljeni jarmenik je bil prenesen iz Stajmicove tovarne parketa v Petrovem brdu, ki je obratovala že leta 1875.

Omenimo naj tudi napravo za ozobljanje žagarskih listov, drobno orodje za žagarstvo, ročno žago za rezanje hlo dov in sliko Železnikov po Valvasorju.

Scenarij drugega prostora je vseboval: nazorni prikaz gozdnih fondov v Selški dolini, orodja gozdnega delavca, kot so: sekira, žaga, klavnica, klini, majovnik, šepcer, rezilnik, cepilnik, streha iz škodel, pano z opisom gozda in pregledom o žagarstvu, poročilo Obrtne in trgovske zbornice v Ljubljani iz leta 1876 in prikaz delavskega gibanja gozdnih in lesnih delavcev v Selški dolini.

Scenarij tretjega prostora je prikazoval modele pomembnih zgodovinskih žag v merilu 1:10.

Fužinarska žaga v Železnikih ima zanimiv vodni pogon in prenos gonilne sile. Posebnost te žage je vodno namakanje ležajev kot nadomestilo za mazanje. Maketa prikazuje tudi krlišče hlo dovine in zlaganje desk v trikotne, kvadratne in škarjaste kope. Kondradova žaga iz Sorice ima pogon z nadlivnim kolesom, prenosom sile z zobatimi kolesi in jermenično predležje za pogon jarmenika in cirkularke.

Na razstavi je bila tudi maketa žage iz leta 1358, pri kateri vodno kolo preko zobnika pomika hlo d v zobe žagarskega lista.

Scenarij četrtega prostora je predstavljal prav sodarsko delavnico s polizdelki, gotovimi izdelki in številnim sodarskim orodjem. Na panojih je bilo slikovno in tekstno obdelano sodarstvo, ki je doživelo razcvet z izdelavo embalaže za železne izdelke v dobi plavžarstva.

Sodarstvo je bilo v Selški dolini nekdanj pomembna obrt, zato bi bilo prav, da na tem mestu navedemo vrsto izdel-